

ΜΕΛΕΤΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΕΝΙΑΙΟΥ ΜΟΝΤΕΛΟΥ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΔΕΥΤΙΚΟΥ ΝΕΡΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ

- ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ** : Καθ. Μανώλης Ξανθάκης
- ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΕΣ ΕΡΓΟΥ** : Δρ. Νίκος Βασιλάκος & Δρ. Γιάννης Μπούκης
- ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΟΥ** : • Γιάννης Τσιφόρος - Μιχάλης Σμύρης (ΠΑΣΕΓΕΣ)
• Δρ. Νίκος Βασιλάκος, Δρ. Γιάννης Μπούκης,
Χάρης Σοφιανός, Γιώργος Κοντόπουλος,
Γιώργος Καμάρας, Αριστοτέλης Μπότζιος

Αθήνα, Ιούνιος 2009

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στους πολλούς αιώνες ανθρώπινης δραστηριότητας, το νερό αντιμετωπίστηκε ως ελεύθερο αγαθό. Ήταν επαρκές για να καλύψει τις ανάγκες ύδρευσης και άρδευσης για τις περισσότερες περιοχές του πλανήτη. Έτσι, το θέμα της εξοικονόμησης στη χρήση του νερού δεν αποτέλεσε προτεραιότητα.

Η εικόνα, όμως, πλέον έχει αλλάξει. Ο σημερινός άνθρωπος πίνει δύο (2) λίτρα νερό κάθε μέρα, αλλά καταναλώνει περίπου 3000 λίτρα, αν προστεθεί το νερό που ενσωματώνεται στην τροφή του, ιδιαίτερα για την παραγωγή κρέατος. Καθώς αυξάνεται ο πληθυσμός και τα εισοδήματα, η πρόβλεψη του Διεθνούς Ινστιτούτου Διαχείρισης Νερού (IWMI) είναι ότι το 2030 θα απαιτείται περίπου 25% περισσότερη ποσότητα νερού (δηλαδή περίπου 2000 κυβικά χιλιόμετρα *περισσότερα* το χρόνο για τον πληθυσμό της γης), σε σχέση με τη σημερινή, σε μία περίοδο που το φαινόμενο του θερμοκηπίου επιδρά αρνητικά στις διαθέσιμες ποσότητες.

Στην άρδευση διατίθεται το 70% περίπου της ανθρώπινης κατανάλωσης νερού. Από αυτή την ποσότητα, πάνω από τα 2/3 περίπου χάνεται πριν φτάσει στο χωράφι ή χρησιμοποιείται σπάταλα, χωρίς οικονομική λογική, αφού φτάσει.

Η εικόνα είναι αισθητά χειρότερη στην περίπτωση της Ελλάδας. Τα υπόγεια αποθέματα νερού σε πολλές περιοχές της χώρας εξαντλούνται, η θάλασσα σε αρκετές άλλες περιοχές έχει εισχωρήσει επικίνδυνα στον υδροφόρο ορίζοντα, ενώ η ανεξέλεγκτη χρήση γεωτρήσεων επιδεινώνει δραματικά την κατάσταση. Πρόσφατη έκθεση του ΙΓΜΕ, που βασίστηκε σε μετρήσεις 524 σημείων σε όλη τη χώρα, διαπίστωσε την επιδείνωση της κατάστασης και τον προκλητικό τρόπο διαχείρισης και εκμετάλλευσης του υδάτινου πλούτου.

Οι επιπτώσεις που προκαλεί η υπεράντληση του νερού με ανεξέλεγκτες γεωτρήσεις δεν είναι μετρήσιμες, γιατί η Πολιτεία δεν έχει εικόνα ούτε του αριθμού των γεωτρήσεων, ούτε των ποσοτήτων νερού που αυτές αντλούν από το υπέδαφος. Τα συμπεράσματα προκύπτουν έμμεσα, από τις παρατηρούμενες μεταβολές στην ποιότητα και την ποσότητα των υπόγειων υδάτων. Σύμφωνα με το ΙΓΜΕ, από τα 236 υπόγεια υδροφόρα συστήματα της χώρας, τα 110 χαρακτηρίζονται πλέον ως απειλούμενα, δηλαδή σε κίνδυνο να μην πληρούν τους ποιοτικούς και ποσοτικούς στόχους που θέτει η Ευρωπαϊκή Οδηγία 2000/60 για τα Ύδατα.

Είναι προφανές ότι μόνη λύση για την αντιμετώπιση του προβλήματος είναι η ορθολογική διαχείριση του νερού. Αυτή ήδη εφαρμόζεται στην ύδρευση του πληθυσμού. Στην άρδευση, που καταναλώνει το 86% του συνόλου των υδατικών πόρων της χώρας μας (δηλ. πολύ πάνω από τον παγκόσμιο μέσο όρο του 70%), κανενός είδους ορθολογική διαχείριση δεν εφαρμόζεται. Και είναι αυταπόδεικτο ότι η συνέχιση της παρούσας κατάστασης δεν αποτελεί πλέον επιλογή, γιατί το αδιέξοδο είναι πολύ κοντά.

Η παρέμβαση πρέπει να είναι διττή, για να αντιμετωπιστεί η ποσοτική και ποιοτική ανεπάρκεια του νερού. Να αναβαθμιστούν και να επεκταθούν τα συλλογικά δίκτυα άρδευσης, να μειωθούν δραστικά οι απώλειες και να τιμολογηθεί η κατανάλωση του νερού για άρδευση. Δεν έχει τόση σημασία πόσο

θα χρεωθεί η μονάδα μέτρησης της καταναλισκόμενης ποσότητας. Είναι όμως κρίσιμο, το νερό που μετατράπηκε πλέον σε σπάνιο αγαθό, να καταταχθεί στα οικονομικά αγαθά και να αποκτήσει τιμή ανά μονάδα κατανάλωσης, όπως άλλωστε γίνεται ήδη στην ύδρευση του πληθυσμού, αλλά και σε ορισμένες περιπτώσεις στην άρδευση των εκτάσεων.

Αυτό είναι και το κύριο μήνυμα της παρούσας μελέτης του ΙΝΑΣΟ. Ακόμη, από την προσπάθεια της ερευνητικής ομάδας προέκυψε συγκεκριμένος αποτελεσματικός τρόπος προσέγγισης στη διαχείριση του αρδευτικού νερού ανά περιοχή, που μπορεί να επιτύχει τους παραπάνω στόχους της εξοικονόμησης, της μείωσης των διαρροών κατά τη μεταφορά του νερού και της διακοπής των ανεξέλεγκτων γεωτρήσεων.

Η Πολιτεία δεν έχει θέσεις πολιτικής, ούτε ολοκληρωμένη στρατηγική για τη διαχείριση του νερού, ιδιαίτερα σε περιφερειακό/τοπικό επίπεδο. Πιστεύουμε ότι με τις διαπιστώσεις και τις προτάσεις της παρούσας μελέτης θα μπορέσει η ΠΑΣΕΓΕΣ να διατυπώσει τη σαφή και ουσιαστική γραμμή της και να επηρεάσει τις κυβερνήσεις και τα κόμματα προς τη σωστή κατεύθυνση.

Αθήνα, Ιούνιος 2009
Καθ. Μανώλης Ξανθάκης
Πρόεδρος ΙΝΑΣΟ